

«جوان» حاشیه‌های انحصار صنف روان‌شناسان را بررسی می‌کند

مجوز روان‌شناسی در پيله انحصار

سازمان نظام روان‌شناسی متهم به انحصار گرایي در صدور مجوز کسب‌وکار روان‌شناسان جدید است

**گزارش
نیرساری**

روان‌شناسان برای اشتغال در حرفه‌های روان‌شناسی و مشاوره، روند طبیعی را طی می‌کنند. یا با سد انحصار مواجه هستند؟ این شاید پرسامدترین سؤال حداقل چند سال اخیر است که پاسخ آن غالباً در پس‌وپناه انبوهی از رویدادهای ریزودرشت‌از‌کرونسا و انتخابات گرفته تا اغتشاشات و گره‌های کور معیشتی گم شده است، اما مگر نباشد در همیشه به یک باشنه بچرخد. حال دولتی و هیئتی با عنوان باسما می «مقررات‌زدایی و تسهیل صدور مجوزهای کسب‌وکار» از راه رسیده است که بنا دارد ریشه امضاهای طلایی را بخشکاند و یک‌بار برای همیشه انحصار را به بند کشد، بنابراین نظام روان‌شناسی و مشاوره زیر تیغ نيز عدالت قرار گرفته و بدیهی است جیغ‌های بنفش از چهار گوشه به گوش رسد، هر چند علم روان‌شناسی، هدف خود را «ساده‌سازی توضیح رفتار انسان‌ها» می‌داند ولی انحصار گرایي در صدور مجوز کسب‌وکار روان‌شناسی و مشاوره قابل ساده‌سازی نیست، چه آنکه ذی‌نفعان کارکننده و متقاضیان بی‌پشتوانه زیادی دارد. آنچه مهم است اینکه شکست پيله انحصار مجوزهای کسب‌وکار روان‌شناسان و مشاوران در مسیر گردباد مطالبه افکار عمومی قرار گرفته است.

روان‌شناختی و حوزه مشاوره کشور، ارتقای سواد سلامت روانی مردم با ترویج سبک زندگی ایرانی-اسلامی، تحکیم بنیان خانواده و رفع موانع تنش‌آفرین در زندگی فردی و اجتماعی با استفاده از ظرفیت رسانه ملی و فضای مجازی، ایفای نقش فعالانه مؤثر و میدانی در رویدادهای مختلف به ویژه بحران‌ها، حوادث و بلایای طبیعی، تحول و بازنگری در قانون فرایندها و دستورالعمل‌های صنفی و حرفه‌ای سازمان و نوسازی ساختار اداری با تأکید بر استفاده از جوانان متخصص و انقلابی و بهره‌گیری از خبرگان کارآموخته و گسترش ارتباط و تعامل سازنده با وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی کشور از مأموریت‌های رئیس جدی نظام روان‌شناسی و مشاوره عنوان شده است.

رئیس جدید سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره که تا پیش از این درصدد ارتباط با اصحاب رسانه بود و به مناسبت‌های مختلف، مطالب متنوع در اختیار آنها قرار می‌داد و از هر طریقی اعم از تلفن و شبکه‌های پیام‌رسان پاسخگوی سوالات آنها بود، فقط یک هفته پس از انصاب، تغییر رویه داده است، چه آنکه پیگیری‌های مکرر خبرنگار «جوان» را بسرای توضیح درباره

برنامه‌ها و برنامه‌های احتمالی انحصار‌زدایی، بی‌پاسخ گذاشت و صرفاً به این جمله بسنده کرد که «در نشست خبری آینده صحبت خواهم کرد» آنچه مهم است اینکه باید پاسخ رسانه‌ها و خبرنگاران به عنوان نمایندگان افکار عمومی پاسخ داده شود.

نظارت پسینی به جای پیشینی

امیر سیاح، دبیر هیئت مقررات‌زدایی و تسهیل صدور مجوزهای کسب‌وکار، چندی قبل گفته بود: «هیئت مقررات‌زدایی جلوی انحصار در کسب‌وکار مشاوره روان‌شناسی را گرفت. شرط داشتن دو مدرک بی‌دری و قبولی در مصاحبه برای صدور پروانه مشاوره روان‌شناسی حذف و «سازمان نظام روان‌شناسی» موظف شد برای هر داوطلب، حداکثر ۳۰ روزه پروانه تهیه کند، درهای ورود به این کسب‌وکار باز کرده و نظارت‌های خود را به حوزه نظارتی است که تلاش دارد «مجازات قبل از جرم» را به کنار نهد. رئیس مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی ۲۸۵ اردیبهشت ۱۴۰۱ گفته بود: «در قانون «تسهیل صدور مجوزهای کسب‌وکار» تلاش شده است زمان اجرای قانون مصوب سال ۱۳۹۹ به نحو مؤثر تقویت شود، انحصار در ورود و فعالیت در برخی کسب‌وکارهای خاص به ویژه مشاغل حقوقی

روان‌شناختی و حوزه مشاوره کشور، ارتقای سواد سلامت روانی مردم با ترویج سبک زندگی ایرانی-اسلامی، تحکیم بنیان خانواده و رفع موانع تنش‌آفرین در زندگی فردی و اجتماعی با استفاده از ظرفیت رسانه ملی و فضای مجازی، ایفای نقش فعالانه مؤثر و میدانی در رویدادهای مختلف به ویژه بحران‌ها، حوادث و بلایای طبیعی، تحول و بازنگری در قانون فرایندها و دستورالعمل‌های صنفی و حرفه‌ای سازمان و نوسازی ساختار اداری با تأکید بر استفاده از جوانان متخصص و انقلابی و بهره‌گیری از خبرگان کارآموخته و گسترش ارتباط و تعامل سازنده با وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی کشور از مأموریت‌های رئیس جدی نظام روان‌شناسی و مشاوره عنوان شده است.

موکول به آینده

رئیس شورای مرکزی عبارت‌ننداز: ۱. نقش نفر روان‌شناس از میان اعضای سازمان ۲. پنج نفر مشاور از میان اعضای سازمان ۳. یک نفر نماینده وزیر علوم، تحقیقات و فناوری ۴. یک نفر نماینده وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی. طبق ماده ۸ این قانون نیز رئیس سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره که مسئولیت اجرای مصوبات شورای مرکزی و اداره تمامی امور سازمان و واحدهای تابعه را به عهده دارد، یکی از اعضای شورای مرکزی با درجه تحصیلی دکتر خواهد بود که از سوی شورای مرکزی بر مدت چهار سال انتخاب و با حکم رئیس جمهور منصوب می‌شود. عزل وی نیز به پیشنهاد شورای مرکزی و با تأیید رئیس جمهور خواهد بود. انتخاب متوالی رئیس سازمان در صورت موافقت و رأی اکثریت اعضا فقط برای او دوره متوالی مجاز است.

گفت‌وگو

۷ هزار پروانه در ۳۰ سال / ۸ هزار پروانه در ۳ ماه

سیاح در بیان ویژگی‌های این سامانه به «جوان» می‌گوید: «سامانه پسینی یک سامانه هوشمند مردمی و ۲۴ ساعته است که ابتدا حق و حقوق مشاوران را ببین می‌کند و در نهایت خط قرمزها را برای این قشر مشخص می‌کند که حتی مبلغ دریافتی را تعیین و امکان کنترل رفتار مشاور را از طریق ارتباط مستمر اعطا می‌کند.»

معطل ماندن فارغ‌التحصیلان و دشواری دریافت مجوز برای فعالیت و وارد شدن به فضای کار دیگر موضوع مورد اشاره توسط سیاح بود که درباره آن می‌گوید: «یک انحصار شکل گرفته بود و صرفاً فضای کاری میان همان انحصارگران پیش می‌رفت.» سیاح در توضیح بیشتر اتصال این سازمان به درگاه ملی مجوزها یاد آور می‌شود: «در گاه ملی مجوزها در راستای اجرای تسهیل صدور مجوزها و نیز قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی شکل گرفت که در آن مدارک و زمان صدور مجوزها ثبت شده است. شرط‌های اضافه مثل مصاحبه از بین رفت و به جای آن نظارت‌های پسینی تقویت و نظارت پیشینی حذف شد.» طبق گفته رئیس مرکز ملی مطالعات پایش و بهبود محیط کسب‌وکار وزارت امور اقتصادی و دارایی اتصال به این درگاه باعث

سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره نیز واکنش داشته است. محمد حاتمى، رئیس قبلى سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره کشور ۱۵ بهمن ۱۴۰۱ در بخشی از یک گفت‌وگوی مشروح با ایسنا با اشاره به اتصال سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره کشور به درگاه ملی مجوزها، ضمن تشکر از همکاری هیئت مقررات‌زدایی و بهبود محیط کسب‌وکار گفته بود: «تاخیر ایجادشده در اتصال به این درگاه مربوط به ما نبود بلکه مسئله فنی بود. از سوی دیگر انتقادی وارد است نسبت به اینکه در این گونه موارد باید قانون تبیین شود، حتی آموزش داده شود، خیلی از مسئولان و سازمان‌ها حتی حقوقدانان هم اکنون هم نمی‌دانند مقررات‌زدایی چه می‌گوید. نکته این است که مشاوره از نهادها هنوز به درگاه ملی مجوزها وصل نشده‌اند اما همانند سازمان نظام روان‌شناسی از آنها شکایت نشد، آیا ما در دو کشور زندگی می‌کنیم؟ امیدوارم به خاطر اینکه نهاد مردمی هستیم، این برخوردها با ما نشده باشد، چرا برخی نهادها و وزارتخانه‌ها تحت فشار هیئت مقررات‌زدایی و رسانه‌ها برای اتصال به درگاه ملی مجوزها قرار ندادند؟ برخی نهادها و وزارتخانه‌ها از هر گونه میزبانی و فشار معاف هستند و هیچ شکایتی از آنها نمی‌شود. این بی‌عدالتی است. هیئت مقررات‌زدایی به سازمان بهزیستی اختیارات فراقانونی داده است هرچه آنها گفتند در درگاه بنویسند. خیلی جاها برای صدور پروانه اشتغال مصاحبه می‌گیرند، آزمون می‌گیرند اما ما که پروانه سلامت روان با این حساسیت صادر می‌کنیم، چه کارها که نکردند، اینها تناقض است. اعتبار هیئت مقررات‌زدایی در میان است، مردم باهوش هستند و این تبعیض‌ها را می‌بینند، مادر جمهوری اسلامی زن برتر نداریم. از نمایندگان مجلس می‌خواهیم به این امر رسیدگی کنند، البته در این باره حرف‌های زیادی وجود دارد.»

مرجعی برای مجوزها

در گاه ملی مجوزها بر اساس ماده ۷ قانون اجرای سیاست‌های اصل ۴۴ قانون اساسی مصوب ۱۳۸۷ و اصلاحات بعدی آن طراحی و راه‌اندازی شده است و مرجع رسمی مجوزهای کسب‌وکار کشور محسوب می‌شود. طبق ماده ۷ قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی، به منظور تسهیل سرمدگان‌زایی در ایران، مراجع صدور مجوزهای کسب‌وکار موظفند شرایط و فرایند صدور یا تمدید مجوزهای کسب‌وکار را به نحو ساده کنند که هر متقاضی مجوز کسب‌وکار در صورت ارائه مدارک در صرح در پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار، بتواند در حداقل زمان ممکن، مجوز مورد نظر خود را دریافت کند. سقف زمانی برای صدور مجوز در هر کسب‌وکار، از سوی «هیئت مقررات‌زدایی و تسهیل صدور مجوزهای کسب‌وکار» تعیین و در پایگاه اطلاع‌رسانی مذکور اعلام می‌شود.

بر اساس تبصره ۱ این ماده در صورتی که هر یک از مراجع صادرکننده مجوز کسب‌وکار از ارائه مجوز در طی زمانی تعیین شده در پایگاه اطلاع‌رسانی ارائه‌شده امتناع کند، متقاضی مجوز می‌تواند علاوه بر ارائه شکایت حضوری یا الکترونیک به مرکز ملی رقابت، کتباً از بالاترین مقام دستگاه اجرایی یا استاندار مربوط، تسریع در صدور مجوز مورد نیاز خود را درخواست کند. در این موارد، بالاترین مقام دستگاه اجرایی یا استاندار مربوط موظف است طی حداکثر هفت روز کاری از تاریخ ثبت درخواست، با دعوت از متقاضی صدور مجوز و مراجع صادرکننده مجوز، موضوع را بررسی و در چارچوب قوانین، زمینه صدور فوری مجوز مورد درخواست را فراهم کند. بالاترین مقام مذکور تخلّف‌شان را تأیید کند، به مجازات‌های است‌اشخاصی که در صدور مجوز کسب‌وکار اختلال یا اهمال کرده‌اند به هیئت تخلّفات اداری معرفی کند. این اشخاص چنانچه هیئت مذکور تخلّف‌شان را تأیید کند، به مجازات‌های مقرر در بندهای (د) به بعد ماده ۹(قانون رسیدگی به تخلّفات اداری مصوب ۱۳۷۲/۹/۷ محکوم می‌شوند. بر اساس تبصره ۲ نیز هر یک از مراجع صادرکننده مجوز کسب‌وکار موظفند درخواست متقاضیان مجوز کسب‌وکار را مطابق شرایط صرح در پایگاه اطلاع‌رسانی مذکور دریافت و بررسی کنند. صادرکنندگان مجوز کسب‌وکار اجازه ندارند به دلیل «شیاع بودن بازار» از پذیرش تقاضای صدور مجوز کسب‌وکار امتناع کنند. امتناع از پذیرش مدارک و درخواست مجوز و تأخیر بیش از طی زمانی تعیین‌شده در پایگاه اطلاع‌رسانی مذکور در صدور مجوز برای متقاضیانی که مدارک معتبر صرح در پایگاه اطلاع‌رسانی ارائه‌شده را ارائه ندادند، مصداق «خلال در رقابت» موضوع ماده ۴(۵) این قانون است و شورای رقابت موظف است به شکایت ذی‌نفع رسیدگی و بالاترین مقام مسئول دستگاه مربوط را به مجازات تعیین‌شده در بند(۱۲) ماده (۶) این قانون محکوم کند.

جمع‌بندی

رهیافت دولت سیزدهم حذف امضاهای طلایی و تسهیل کسب‌وکار عنوان شده است. اینکه طی سه دهه ۷ هزار پروانه روان‌شناسی و مشاوره و فقط طی سال جاری ۸ هزار پروانه روان‌شناسی و مشاوره صادر شده باشد، دلیلی بر تحقق وعده انحصار‌زدایی دولت است، البته نتیجه‌بخش بودن آن منوط به استمرار و تعمیم آن به سایر موضوعات است. حال باید منتظر ماند و دید که آورده‌های چنین تغییر پارادایمی چه زمانی در زندگی روزمره مردم لمس خواهد شد.

به‌طور مثال بند مربوط به «شُرکت در آزمون صلاحیت حرفه‌ای مراجع‌محور» یکی از موانع ابداعی سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره است که به زعم خبرگان، بیشتر جنبه درآمذایی شخصی دارد و صداالیه سد اصلی انحصار گرایي است. مسئول مجوزها در دولت سیزدهم پیش‌تر در همین زمینه گفته بود: «ما از مسئولان سازمان روان‌شناسی پرسیدیم که در مصاحبه با این افراد چه سوالاتی را مطرح می‌کنید، زیرا نگران بودیم در این فرایند امضاهای طلایی با اعمال سلیقه‌ای صورت بگیرد اما پاسخ قانع‌کننده‌ای دریافت نکردیم و از سازمان نظام روان‌شناسی خواستیم این شرط را نیز حذف کند، به خصوص که ما خبر رسید مصاحبه بسیار دیر به دیر انجام می‌شود و صف طولانی برای آن وجود دارد.»

داشتن عضویت معتبر	ثبت درخواست تقاضای صدور پروانه اشتغال تخصصی	بررسی در کمیسیون تلفیق	شرکت در آزمون صلاحیت حرفه‌ای مراجع‌محور
ارجاع به معاونت امور کمیسیون‌ها	اعلام نظر معاونت نظارت حرفه‌ای و امور کمیسیون‌ها	تأیید نتیجه مصاحبه متقاضی از سوی معاونت امور کمیسیون‌ها	ارسال پیامک به متقاضی از سوی معاونت امور کمیسیون‌ها
صدور پروانه و نماد اعتماد پروانه اشتغال	تأیید تحویل پروانه به شخص متقاضی توسط کارشناس	اطلاع‌رسانی با پیامک به متقاضی جهت مراجعه به سازمان و تحویل گرفتن پروانه	دعوت به مصاحبه از سوی معاونت امور کمیسیون‌ها در تاریخ روز معین

صدور پروانه اشتغال تخصصی

سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره جمهوری اسلامی ایران، صدور پروانه اشتغال تخصصی و مراحل اخذ پروانه اشتغال تخصصی را منوط به هفت‌خانی کرده است که برخی از آنها با شاغول هیئت قانون و منطبق‌جور در نمی‌آید.

